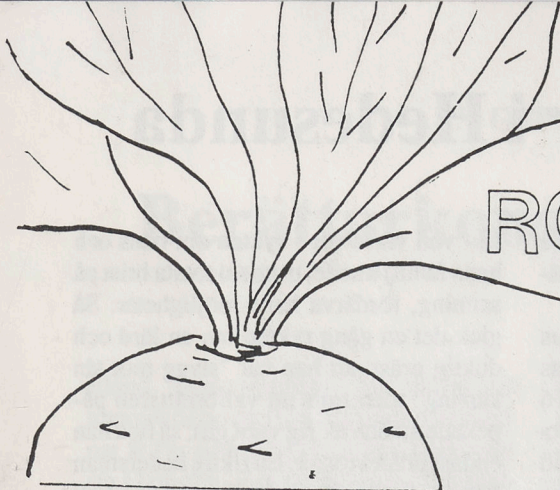

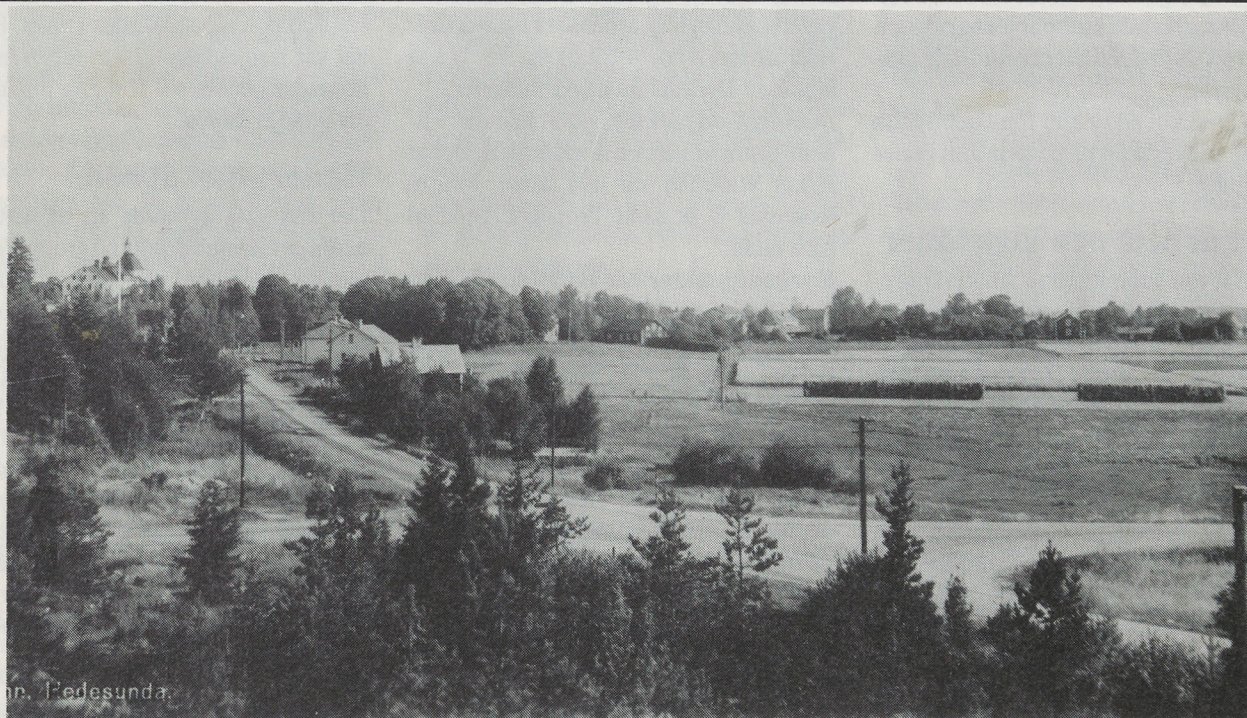

ROVBLADET

37

Augusti 1990

Medlemsblad för HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

1950

Foto: Ernst Skyllberg

1989

Foto: Reihold Sörling

Obefordrade hjälppräster i Hedesunda

Många är dom adjunkter, som sedan slutet av 1800-talet varit hjälppräster i Hedesunda. Detta under samma tid, som 6 kyrkoherdar och 13 komministrar tjänstgjort. Från den 1 december 1950 har ingen adjunkt varit i tjänst och sedan den 30 september 1969 ingen komminister. Efterhand har också de två tjänsterna indragits.

Möjligheterna att få hjälppräst beror på den prästerliga arbetsbördan, folkmängden, tjänstgörande kyrkoherdens ork och ytterst på tillgången till obefordrade präster i stiftet.

Alltså kommer adjunkter först och främst när det är överskott på präster som under 1940-talet.

Hårt arbete och låga löner

Länge levde adjunkterna i sin kyrkoherdes hushåll med en blygsam kontant ersättning utöver kost och logi. För adjunkterna gällde det som i 1686 års kyrkolag stod skrivet "dekapellaner skola det måttligt hava". Som adjunkt den här tiden kunde man utan vidare skickas vidare till en annan kyrkoherde. En kollega berättade för mig, att han sitt första år som präst började med 4 konfirmandgrupper men inte fick vara med om någon konfirmation. En annan ville gärna gifta sig, men hade inte råd och flyttade så ofta, att det knappast lönade sig att packa upp. Familjebostad fanns knappast för adjunkter. Någon rimlig möjlighet att amortera studieskulder fanns inte, ibland kunde man inte ens klara sina räntor utan att låna mera.

Allt detta gjorde det nödvunget för adjunkter att snarast söka bli komministrar. Detta skedde genom att ställa upp i prästval, när tjänsteåldern räckte till för att komma på förslag. Adjunkterna var vår kyrkas fattiga tjänare - vi kan knappast föreställa oss vilken klass- och löneskillnad det var mellan adjunkter och komministrar för att inte nämna kyrkoherdarna - särskilt i rika pastorat med goda boställen. T o m inom adjunktskåren fanns en skillnad mellan pastorsadjunkter och ständiga adjunkter, senare kallade kyrkoadjunkter, dvs. extra ordinarie präster. Hedesundas extra ordinarie bodde ofta i Brunn-Rångsta. Martin Rosenius var den som längst uppehåll sådan tjänst från 1929 t o m 1937.

Från 1897 finner vi i kyrkböckerna i arkivet följande pastors- och pastoratsadjunkter:

Erik August Fredholm 1 år, Karl Paulus Rydén 1 år, Carl Hurtig drygt 1 år, Jonas Reinhold Johansson 1 år, Per Boreman 6 månader, Emanuel Ek 6 månader, Gösta Lovén 2 år - även v komministrar. Arvid Andersson - senare Wannerdt några månader och söner Brundin i omgångar hos sin far kyrkoherden. Dessutom Ewert Lennep några månader liksom Erik Bäckström. Anders Lindgren var också adjunkt i Hedesunda några månader.

Ständiga adjunkter var Johannes Vilhelm Östlund 1 år och sex månader, Bengt Johan Wallman var lika länge, Martin Rosenius 8 år samt Emanuel Tendahl nära ett år.

Kyrkoadjunkter har varit Rudolf Ohlsson mindre än 1 år, Vidar Ström 1 år, Gustaf Ekström 1 år och sex månader, Bertil Lindgren 2 år. Nils Apelgård 2 år samt Allan Rogberg 4 år.

En lång rad unga obefordrade präster har några år eller månader arbetat i Herrens tjänst i vår socken. Det var inte alltid deras önskan att komma hit, inte heller att de reste vidare. Säkert hade de både ambition och entusiasm, men systemet hindrade en varaktig insats i vår bygd.

Betydande insatser i kyrkans tjänst

Många fick senare göra betydande livsverk i vår kyrkas tjänst som komministrar, kyrkoherdar och kontraktsprostar. Ek var kyrkoherde i Rimbo, Wannerdt i Tierp. Han var sin tids absoluta expert i kyrkobokföringsfrågor och utgav en rad oumbärliga handböcker. Anders Lindgren, Östlund, Wallman, Rosenius, Tendahl, Ström, Ekström, Bertil Lindgren och Apelgård blev kyrkoherdar. Östlund blev kontraktsprost liksom Boreman, som dessutom i Luleå stift med lärdom och inlevelse fick beskriva norrländsk väckelserörelse. Många hade under prästöver-skottets tid svårt att nå ordinarie tjänster ens efter längre tid - också detta en följd av befordringsförhållandena. Det kunde vara svårt för en känslig nervös eller originell präst att lyckas vid provpredikan och prästval. Det räckte många gånger med att han råkade sjunga eller läsa fel.

Ja - vad värre var - rykten om hans och hans familj kunde, trots sin totala brist på sanning, fördärva hans möjligheter. Så gick det en gång rykten om en lärdom och duktig präst, att han var "stygg mot sin kärring" men trots att valförrättaren påpekade att han aldrig varit gift, så fick han endast fåtalet röster. En riktig hedersman och absolutist råkade i halkan åka omkull på cykel och vinglade runt i sin hjärnskakning, men givetvis hade han varit stupfull och misslyckades i valet. För en del var tredjegångsstillsättningen av kyrkoherdar genom s k Kunglig utnämning enda möjligheten.

Hedersvärt arbete!

Det kan vara av värde att på detta sätt hedra en annars bortglömd grupp Herrens tjänare. Dom har i vår bygd sammanlagt arbetat 30-talet år med dop, konfirmander, vigslar, begravningar, gudstjänster och själavård. Dessutom användes dessa nya präster i hög grad för kyrkobokföring och arkivvård. Enligt tidens sed har de säkert också uträttat många ärenden åt sina kyrkoherdar och deras familjer. Många gånger har säkert detta påskyndat deras strävan att själva få eget ansvar. Man hoppas väl ändå och tror, att dessa erfarenheter har gjort dem till goda arbetsledare för yngre kollegor.

Lasse Sporning

Berättarkonstens mästare i Hedesunda.

Bland "berättargubbar" jag träffat vid upprepade besök i Gestriklands elva socknar är Per Engvall i Hedesunda den största i konsten. Han rörde sig med mästarvärdigt ordförråd och nybildade passande kombinationer, då hans lista av originella uttryck var tömd, medan han talade om socknens litterära fädernearv. Och han levde med hela sin väldiga fantasi med i historierna, som framställdes roligt och medryckande, medan timmarna gled förbi. Då jag hörde honom berätta, förstod jag, hur de gamla kunnat finna andlig förströelse, utan att de ägde våra tillgångar till litteratur. Den gubben med alla historier var nämligen lika god ensam som ett medelmåttigt bibliotek. Det är omöjligt att säga, hur långt den mannen skulle ha gått som litteratör, men som han aldrig blivit i tillfälle att pröva den banan officiellt, leddes han av sin begåvning till vad han blev, nämligen en som "underlig" betraktad figur, vilkens historier alla finna nöje i att lyssna till.

Men fast han levat under trycket av fantasins dragning bort från det verkliga livet, har han likväl lyckats taga sig fram som aktningvärd medborgare i sin hemsocken. Hur han lyckats undgå det öde, som vidlåder diktarnaturer, vilka icke lyckas bryta sig fram som litteratörer, är en stor gåta. Han blev nämligen aldrig fant: en av dessa som driva rotlösa omkring för att söka efter det som lockar i hågen, men som aldrig uppnå vad de åtrå.

Som ung var han en rask dräng och han hade tjänst i flera gårdar i socknen. Då var det hans strävan att gå i arbetet som den styvaste bland ryktbara karlar och han sparade sin fantasi till kvällarna då folket samlades kring historierna. Sedan gifte han sig och blev bonde. I denna ställning uppfostrade han flera söner på ett sätt, som länder honom till stor heder, Men

sedan hustrun dog, gick han ifrån gården och på gamla dagar finna vi honom som odlare långt borta från vägar och folk - uppe i ängsdistriktet som torrlades genom den stora kanalanläggningen vid sekelskiftet. Där lever han i tystnaden, milslångt från andra människoboningar, medan han satte några tunnland jord under kultur, och på avkastnigen från odlingarna har han tagit sig fram genom ett ytterligt enkelt levnadssätt i en koja, som han byggt upp åt sig vid odlingen. Där sitter han ännu kvar, fast han numera är betänkt på att lägga sig stilla, sedan han realiserat sina tillhörigheter.

Detta är ju ett i landskapets socknar ganska vanligt människoöde, och det är också endast i ett avseende, som berättaren skiljer sig från det alldagliga. Han är nämligen kyrkosångare. Och den sysslan har han skött i 40 år utan ersättning. Varje söndag har han infunnit sig i kyrkan och tagit plats intill orgeln på läktare. Han är en mycket god sångare, och från denna plats har han hjälpt klockaren att leda psalmsånger, Det är hans stolthet, att han kan hela psalmboken från perm till perm.

Oförståndigt folk kallade honom "Sjungar-Pelle" för hans kyrkosång, tills detta namn blev vedertaget av sockenborna.

Engvalls Hedesunda är från förra generationen. Då gingo kyrkbåtarna från byarna "utom älven", under sång, fram och åter varje söndag, lastade med brokigt kända människor. Kvinnorna voro iförda stycke och mössa, veckad kjol och spetskor med silverspännen. Männerna hade knäbyxor, livrockar, rödmössor och granna västar med många knapprader. Däremellan voro arbetsdagarna långa och mödosamma. Främmande människor drogo i långa rader genom socknen, och hedesundaborna vore inte heller främmande

för färdvägsliv, medan landsvägarna ännu spelade huvudrollen vid transporter och samfärdseln. Jämtar, helsingar och ångermän voro nästa dagliga gäster i Brunn, där Norrgårds var ett bland de mest anlitade härbergena.

"Oknigt" levde med i sysslorna på kolbottnar och fäbodvallar medan "fru Lura" och hennes dotter i Mistingshälla höllo vakt över socknens underjordiska rikedomar. Gårdsrå och tomegubbar gingo omkring i uthuslängorna och skötte sina ständiga bestyr. Voro människorna onda, gjorde dessa varelser dem ondt tillbaka. Men voro de goda, hade de bara godt att vänta från sina underliga hjälpredor i det fördolda. Då gingo människorna i sitt dagliga stök med huvudena fulla av historier och underliga funderar, medan de tråkigaste sysslor blevo fulla av lustigheter och - poesi. Sången, gudagåvan, var oupplösligt förbunden med nästan allt dagligt stök. Då fanns ännu folkhumorn ofördärvad kvar, diktare smedo vers, och skickliga spelmän komponerade musiken i allmogevisorna.

Då Per Persson-Engvall berättar från denna tid, är han som en uppslagen bok i fråga om händelserna. Men han får ett skimmer av saga och dikt i blicken, hans fantasi skenar iväg och de som lyssna draga läpparna till ett leende. Men de lyssna gärna, ty ingen kan så målande och medryckande skissera upp en historia som Engvall. Han är en boren mästare i den konsten, och hur han än blir bedömd är han landsändans störste diktare. Utan den mannen skulle hedesundaborna gått miste om många verkligt roliga stunder. Och han kommer icke bara med nöjsamma och lättare saker, Per Engvall. Han förstår även mycket väl, hur en historia bör berättas för att vara uppbyggande.

—m.

Stig Andersson, Hedesunda

IN MEMORIAM

Ja Du Stig, så blev det lilla men så betydelsefulla ordet "tack" utsagt trots att vi under sjuttio års tid har haft kontakt med varandra ibland ofta och ibland mera sporadiskt. Inte ens vid det senaste sammanträffandet, när Du nödgats inta sjukhussängen, vågade jag mej på att forma denna min känsla i ord. Skulle det månne ha uppfattas som en förolämpning inför det öde, som Du själv var medveten om skulle sluta på endast ett sätt.

De många barn- och ungdomsminnen, som rusar förbi liksom manna-årens mera allvarstygda upplevelser ger sig tillkänna i minnenas galleri.

Ditt goda intellekt och Din vida utblick satte sin prägel på det mesta Du företog Dig. Engagerad i aktualiteter i omvärlden hade Du ändock Ditt största intresse knutet till de generationer, som gått före och som genom hårt arbete skapat kultur åt sin omvärld.

Ditt namn och minne kommer med visshet att leva kvar i kommande släkters forskande i vår gemensamma historia.

Noteras bör att Du genom praktiskt uppbyggnad av Din födelsegård och engagemang i bygemenskapen också genom åtskilliga resor tog del av främmande länders och folks levnadsvillkor. Oftast mynnade våra samtal dock ut i misstro mot den bekvämlighet och många gånger det översitteri som kunde skönjas i våra samhällsstyrandes attityd på bekostnad av de små hårt arbetande människornas. Jag vill tro, att många kan instämma i de här nedskrivna tankarna men dessutom också vill framhålla andra goda egenskaper som präglade Din levnad på den välskötta Per-Larsgården i Ålbo. Vi kommer att sakna Dig Stig, vi som delat helg och söcken med Dig under många händelserika år.

*Ville Åhlstrand
Gullängsvägen 2
774 00 AVESTA*

SMEDSÄNG OCH ÅLBO I HEDESUNDA i mitten av början på 1900-talet så som jag, Ewert Tägtström, minns det

Jag var bara drygt två och et halvt år då vi kom flyttande till Smedsängs station eller rättare sagt hållplats i maj 1912. Vi, det var fader Knut Tägtström, som var född i Kolbäck och växt upp i Tillberga församling och blivit rallare och varit med och byggt järnvägen mellan Sala förbi Hedesunda till Hagaström. Han hade blivit fast anställd vid järnvägen, SGGJ, som banvakt och hållplatsvakt i Överhärde, men efter bara något år blivit banmästare vid bandelen närmast Sala med placering i Runhällen. Järnvägen fick ju rätt snart ekonomiska problem beroende bl a och kanske främst på den stora branden i Gysinge då sulfittfabriken förstördes. Personalen måste minskas och Knut Tägtström, som var yngst av banmästarna bortrationaliserades, men blev i stället stationsföreståndare vid Smedsängs station. som degraderades till hållplats och tidigare stationsmästaren blev stationsmästare i Gysinge efter att först en tid ha varit kontorsskrivare där på stationsinspektoren Lundqvisters tid.

Vi, det var också mor Lina. Karolina Olsson hette hon som flicka och hon var från Ersk-Pers i Ålbo och hade blivit bekant med Knut då han var och byggde järnvägen förbi Ålbo och Hedesunda. Hon var av geniun Hedesundasläkt medan hennes Knuts farfars farfar var född i Falun. Den tredje av oss var jag, Ewert. Ett ganska klint gossebarn. Hade varit det och behandlades alltid som sådant av nästan överbeskyddande föräldrar. Egentligen var vi fyra för jag tror att Titti också var med från Runhällen. Titti var en vit halvlånghårig hund av obestämd ras, som såg efter mig när jag var barn. En underbar kamrat, som aldrig klagade pp mig. Vi var alltid tillsammans. Vi hade ju inga nära grannar.

Johan Söder hade ett ställe 500 m bort, där han bodde med sin hustru. Han flyttade till Norrgårds i Ålbo sedan och äldste sonen Harald med familj flyttade hem efter dem Ytterligare några hundra meter bort bodde Julins, Johan och Kristin med barnen Johannes och Elna. Det var mina närmaste lekkamrater, 2 år äldre respektive 4 år yngre. På sågbacken hade man roligt. Julins Kristin var kusin till mor Lina. Deras mammor var systrar. Mor-

mor var död för länge sedan men hennes syster som vi kallade Åkerlundsmoster levde. De var båda födda i Byn och gifta med Ålbo-karlar. Johan Julin var mjölnare. Kvarnen vid det lilla fallet i Ålboån drev kvarnen och så småningom också ett litet kraftverk. Kvarnen med de olika våningarna och kvarnkammaren var ett underbart ställe att vara på och nästan lika spännande var den f d sågen som låg alldeles intill och där man fick leka och kunde leka allt möjligt t ex bygga båtar och flygplan. Hemma på "stationen" hade vi bara bantelefon och fotogenlampa men hos Julins hade man riktig telefon och man fick också elektriskt ljus. Det var märkvärdigt då tycket man.

Eftersom man hade telefon kom andra dit och ringde också, t ex ingenjör Edvard Benedicks, brukspatronsonen från Gysinge, som hade sommarställe i Ålbo mitt emot Westers. Han var ju märkvärdig och röt i telefonen ibland. Han hade "husföreståndarinna" och två barn och jag tror att de två gifte sig senare. Det var bara på sommaren de var i Ålbo. Annars bodde familjen i Stockholm.

Ibland kom också grosshandlare Broman-der från Gävle på besök till Julins för att fiska och jaga tillsammans med Smedängs-August. Ibland satt de två och drog fingerkrok och berättade historier i väntsalen på stationen och där satt också en då lycklig grabb med ögon och öron "på skaft".

Annars var ju tågen omväxlingen och folk, som kom och skulle åka och det fanns dom som tyckte det var konstigt att klockan inte var mer när dom kom. Den var nästan mer när dom hade farit hemifrån. Vi hade posten också och det kunde hända att jag fick lämna ut någon tidning, då någon kom och far inte var hemma. Jag måste då ha en stol att stå på för att nå upp till biljetluckan. Jag minns mycket väl att det kom en gammal tant och skulle hämta pension ibland och jag kunde inte förstå hur hon kunde klara sig på så litet. jag har ett svagt minne av att det var under tjugo kronor per kvartal!

Vi måste åka "fram" till Hedesunda för att

handla och det gällde att komma ihåg vad man skulle ha. Det var ju inte nästgårds. Ibland åkte vi till Gävle och jag minns att det var väldigt många järnvägsresenärer då. Särskilt i Överhärde och Mackmyra var det alldeles "svart" av folk, som väntade på tåget.

En gång slog far på stort och vi fick fara in till stan på cirkus Strassburger. jag minns det så väl - clownen och en elefant och en ryttarinna på en häst. Det var 1914 och det var cirkus Strassburgers sista föreställning för kriget hade brutit ut och cirkusfolket måste hem till Tyskland och djuren blev kvar i Gävle.

Kriget ute i världen förde ju med sig en hel del märkvärdigheter ur ett barns synpunkt även här hemma. Bl a skulle järnvägsbron över Ålboån bevakas och det var några mannar som byggde en risikoja, som förläggning vid bron. Efter kriget använde Johannes Julin och jag den som en spännande tillflykt.

Efter som vi i tankarna är kvar vid järnvägen måste jag berätta om Snickar-Edvin. Han hade fått blindtarmsinflammation och skulle till lasarettet i Gävle. Man kom till stationen med den stackarn på en flakvagn och jag minns att han jämrade sig. Tåget hade en sjukvagn med och i den placerades han för vidare befordran till Gävle /Blåsåsen?/ och sedan till sjukhuset/lasarettet. Så var det då. Men han klarade sig.

1916 började jag i skolan i Ålbo. En stor händelse. Men en liten skola. Det var en envåningsbyggnad, röd med vita knutar,

med skolsal och väntrum och lärarinne-bostad på norra gaveln. Vi nybörjare fick i början på höstterminen och slutet av vårterminen gå 5 dagar i veckan. det gällde de tre första klasserna - småskolan. Den övriga tiden fick vi gå en dag i veckan. Folkskolan gick på motsvarande sätt en dag i veckan, när vi gick fem och fem dagar då vi gick en. Vi hade ju bara en skolsal och en lärare - fröken Lova Pettersson. Alla tiders fröken.

Skolan låg mitt emot Janses ganska mitt i byn. Den tillbyggdes senare och det blev två lärare för att sedan helt dras in /Vid slutet av 1940-talet?/.

Jag hade en fjärdingsväg till skolan och far skjutsade mig ibland på cykel dit. En del av skolkamraterna hade äpplen hemma och tog med sig till skolan och delade med sig. Det var mest ganska surkart-aktiga frukter, men dom blev ganska goda och saftiga, när man hade kastat dem mot flaggstången några gånger.

Det var ju ganska vanligt att det kom fotografer och tog skolkort, men inte till Ålbo medan jag gick där och därför saknar jag ett skolkort, som jag gärna skulle ha velat ha nu. Hemma var de litet bekanta med fröken Lova och en gång, då vi var hembjudna till henne hade hon en flicka där, som spelade gitarr och sjöng visar, bl a "Jazzgossen", Sedan fick jag höra att det skulle vara hennes dotter och jag förvånades mycket över att en fröken kunde ha en dotter.

På examen fick vi fara till kyrkan i lövade skrinor och det var en upplevelse. jag imponerades oerhört av det allseende fadersögat i altarpopsatsen och av de röda draperierna på båda sidor om altaret och av den stora tavlan "Jesus går på vattnet" och tar hand om den sjunkande Petrus, som fanns över norra porten. Ögat finns fortfarande kvar, men inte draperierna och Jesus och Petrus.

Missionsförbundet hade söndagsskola i skolan på söndagarna, men det var ju för långt för mig att komma dit. Det var Eklund i Finnmyra som var söndagsskollärare och vi var där på någon julfest.

Första gången jag upplevde att jag liksom hade gjort rätt för mig var då jag fick påbrödskort i skolan, för att jag hörde till dem som måste ha matsäck med mig, Med barnlig stolthet kunde jag visa upp det hemma.

Vi hade det annars ganska bra, trots allt för vi hade på den tiden ko och gris och höns. Far hade byggt en liten ladugård strax utanför stationsområdet. Det fanns ett par åkerbitar på stationsområdet, men

det räckte inte. Jag brukade vara med far ute efter järnvägen, där han slog slänterna, där det bl a fanns gott om mjölke (rallarrosor). Trehjulingen var ett bra forskaffnings- och transportmedel. Lite ängsslått bland. Jag minns att jag som ganska liten måste följa far och bära bälor av torkat hö på Gråtänget i närheten av Dalälven, där det var mycket sankt och skorna blev nerblöta. Men det var förstås inte så stora hömängder åt gången på hävlarna på vägen till ladan.

Det var väl i oktober man slaktade grisen och saltade ner fläsket i en tunna i boden. jag minns mycket väl hur det där fläsket smakade, när det började lita mot hösten det följande året. Men nog var det ätbart. Och tänk vilken fest det var när det var dags för årets slakt sedan. Men visst kunde det vara problem. Innan jag började skolan blev jag bortskickad några dagar och när jag kom hem kunde jag inte hitta min bästa vän och kamrat Titti, hunden. Man måste då tala om att hon skjutits för att det var så svårt att skaffa mat åt henne. jag var otröstlig. Vi kanske inte hade hunnit få någon lagård och ko än då. Men jag minns fortfarande precis var jag stod och kramade om henne den sista gången innan jag skulle fara bort.

Mor hade ju släktingar kvar i sin gamla hemby. Hennes far bodde vid Ersk-Pers, hennes moster bodde vid Åkerlunds, där mors kusin Anna Åhlstrand var bondmora. På gården Anders-Lars var hennes farabror Erik Lund bonde. Hennes faster Karin Frisk bodde vid skolan och hennes kusin Anna från Anders-Lars var änka och bonde vid Andersas. Hon hade också en syster Anna, som var bondmora vid Nörrgårds till dess familjen flyttade till Baggbö i Nora. Sedan flyttade vår granne Johan Söder dit. Han kom ju då ner till byn och närmare sin hemgård Rönasas, en gammal storgård, som hade förminskats, då nämndemannen och bonden Eric Ersson, sålde bort en hel del av skogen till Gysinge Bruk för att kosta på sonen Anders Hedenborg till skollärare. På min tid hette Rönäs-bonn Anders Petter Eklund.

Mest kände jag mig hemma hos Anders-Lars. Det var en gammal fin bondgård med portlider. Erik Lund var ditgift och jag minns mycket väl hans gamla svärmor, som var så korkig att hon nästan gick i vinkel och var mycket, mycket gammal. I själva verket var hon bara 83 år när hon slutade sina dagar 1921. jag minns att dom hade flera äppelträd och krösbärsträd, som man fick plocka äpplen och körsbär

på. Äpplena var mest "surkart" men körsbären var underbara. I det stora köket där vi mest höll till fanns det som vanligt en vattenhink med skopa på en pall vid dörren och där kunde man doppa smörgåsen så den blev möjlig att tugga, för spisbrödet hos Anders-Lars var jättehårt - men gott. Sonen Anders var hemma på gården. Han gifte sig sedan med en Flösta-flicka och tog över gården. Dom köpte senare Janses uppe vid skolan och flyttade dit.

Märkvärdigt nog fanns det ingen affär i byn. Det hade funnits en vid Linds, den vita gården norr om skolan men jag har för mig att den hade upphört då vi flyttade till Smedsäng. Senare kom en tid Fröjds affär i en nybyggd gård men också den upphörde.

Gårdsnamn vittnade om sockenhantverkare i gången tid, Skräddars och Snickars t ex. jag minns bara en skicklig hantverkare på min tid då. Det var vår granne Harald Söder. Han var en duktig smed. Dessutom var han båtbyggare av klass. Han var också skicklig med slagruta och letade vattenådror när det behöves.

Det var ju som på andra håll så också i Ålbo att de flesta gårdarna hade sina namn. Utan dem jag redan nämnt fanns ju Mattjas, Jonols, Pellas, Ollas m fl. Ollas hade en son och en dotter minns jag. Dottern gifte sig med en predikant Jacobsson. Sonen hamnade på sanatorium, men kom hem igen och vi undrade ju hur länge han skulle klara sig för folksjukdomen framför andra. Men det gick bra, han levde till hög ålder. Sjukvården hade ju då inte samma möjligheter som nu. Jag minns den förstämning som drabbade byn då den unge bonden vid Mattjas råkade skära sig på ett grässtrå, fick blodförgiftning och dog.

Det fanns också en tid en liten industri vid Smedsängs station. Under krigsåren byggdes en tjärfabrik. Man hade sitt kontor i ett rum på övre våningen i stationshuset. Av gubbarna, kontoristen Andersson och andra, fick jag en slant då och då, som samlades på min sparbanksbok och gjorde det möjligt för mig att köpa en cykel, då jag gick i klass 6 i Gysinge.

Men fabriken var inte i drift som tjärfabrik så länge. Det blev något läckage i en kokare och elden kom lös. Det var en ganska kuslig upplevelse detta med branden. Det låg en mängd fat med tjära och oljor utanför fabriken och brinnande olja började rinna ut genom portarna. jag minns hur man försökte stoppa den brinnande oljan med lämmar för portarna. Bränsle-

kommissionen hade ju också ett väldigt vedupplag på stationsområdet som hotades. Verksamheten upphörde men fabriken reparerades och det förekom tidvis annan verksamhet där. Man gjorde bastmattor en tid.

Bland mina mest charmfulla minnen från Andes-Lars är när jag tillsammans med mor fick fara till Björsjöfallsvallen uppe i skogen sydväst om Smedsäng, där Anders-Lars hade sin fäbod. Det fanns många stugor på vallen då och många fäbodstintor. Många djur betade i markerna. Det var mors kusin Brita som skötte deras djur och höll fint och prydligt och var gästvänlig i deras fäbodstuga. Hon var fortfarande ogift på den tiden fastän hon inte var så ung längre. Hon brukade bland annat bjuda på messmörsbulla, tunna messmörskakor pressade i speciella järn med figurer. Det är vemodigt att besöka vallen nu. Den är alldeles igenväxt med stugruiner, som det också växer träd i. Det är vemodigt att besöka vallen nu. Den är alldeles igenväxt med stugruiner, som det också växer träd i. Jag kommer också ihåg, när jag fick fara och hälsa på Anders-Lars' farbror, när han låg uppe i skogen ett stycke ovanför

Smedsängs station och kolade. Jag åkte spark efter vintervägen upp till hans kolbotten. Han hade en sådan där riktigt gammalmodig kolarkoja, torvtäckt med öppen spis och sovlave. Det var festligt på något sätt att få ligga på laven och titta på när han lagade mat och få smaka och när jag skulle somna på kvällen minns jag honom sittande framför den öppna elden sysselsatt med att karva i trä. Vad det nu skulle bli och bäst det var smög han ut och tittade till milan så att den inte skulle "slå" dvs kontrollera att inte hettan från milan bröt igenom kolstybbslagret, så att det började brinna.

Av Fäbo-Lasse, som bodde vid landsvägsbron över Ålboån brukade vi få låna båt och ro drag efter ån ner mot Dalälven. Det är ju självklart att man skulle lära sig ro (men jag fick inte lära mig simma då) och att man skulle lära sig hålla draget förstås. Första gången jag skulle hålla draget minns jag mycket väl. Far hade inte rott så länge förrän det blev tvärstopp, jag minns inte om jag måste släppa draget i vattnet. Jag förstod att draget hade fastnat i en sjunken timmerstock. Man flottade i Ålboån på den tiden. Far fick ta över och jag tog årorna och rodde.

Men draget hade inte fastnat i någon stock. Det var en stor gädda, som hade huggit, jag minns inte hur mycket den vägde. Annars bestod ju mitt fiske mest i mete vid järnvägsbron och en bit ovanför den. Där fanns rätt mycket abborre.

Bara ett vinterminne igen från Smedsängs station. Vi hade ju en kolbrygga på stationen, där det lastades massor av träkol mest för Forsbacka vill jag minnas. Det var väldigt roligt att sitta i köksfönstret och titta på när de små nordsvenska hästarna knegade och drog den oändliga raden av kolstigar, jag minns inte hur många det brukade vara, men det var många. Segt och ihärdigt slet de med sina kolstigståg och fick sedan dra stigarna upp på bryggan med ett särskilt "spel".

Ewert Tägtström

PS.

Är det någon som vet var gamla hedesundakomministern Per Sjölungs anteckningar (på latin vill jag minnas) finns om Hedesunda på hans tid. De fanns deponerade i kyrkoarkivet, men skulle inte få öppnas förrän 70 år efter hans död.

DS.

HEMBYGDENS DAG

Söndag 19 augusti
Åsudden, Öhn

Kl. 10.00

Friluftsgudtjänst - kyrkoherde Lasse Sporning. Barndop, kyrkkaffe (vid regn i Stavgården)

Kl. 13.00

Utställningar: Hedesundas folkdräkt, handväskor, ulltavlor.

Skogens kafé - en musikal av barn från Bäckes skola

Folkmusik - Spelman Johan Mickelgård, Sandviken

Folkdans - Rillens folkdanslag, Gävle och Bengt Lindkvists trio

Lotterier, bönvälling, mannagrynskaka, servering, dans.

VÄLKOMNA!

Hembygdsföreningen

Älskande par

En Hedesundabo i förskingringen, Anna Svärd Jansson, Glanshammar, har skänkt en tavla till hembygdsföreningen. I ett brev skriver hon att hennes far säkert skulle ha gillat denna gåva till hembygden, där Anna har sina rötter. Hembygdsföreningen tackar varmt för gåvan.

I brevet berättar Anna om alla Hedlunds-snusdosor som hennes far graverade namn på. På andra sidan skulle det vara en vacker bild. Dosorna var väl ett unikum i sig och med faderns gravingar blev de små konstverk.

Det måste finnas massor av dosor runt om i socknen, tror Anna. Någon av dem borde finnas på Gammelgården, tycker hon.

Anna berättar vidare:

"I min gröna ungdom hände det att jag någon gång fick hjälpa till med att rita upp dessa bilder som far sedan graverade på dosorna.

Som den gången då en f d sjöman, Ros Anders från Landa - han stammade kraftigt - en dag kom och ville ha ett älskande papapapapar på sin dosa. Det uppdraget fick jag också klara av.

Men som jag då var mycket ung så visste jag ine så noga hur ett älskande papapapapar bar sig åt, så jag ritade ett dansande par i stället. Det gillades.

Ros Anders blev glad och betalade med en kvarts dollar-slant i stället för kronan som far skulle ha.

Den dollarslanten fick jag och jag har den ännu kvar som en lyckoslant."

KULTUR och KOLMILA

19 - 26 augusti
Åsudden, Öhn

Ur "Hedesunda Nytt" nr 2, 23/8 1957

Vem var Pegasus?

Berätta för Hembygdsföreningen om Du vet!

Söndag 19 augusti Kl. 10.00 Friluftsgudstjänst Kl. 13.00 Hembydens dag	Torsdag 23 augusti Kl. 19.00 Rockgruppen Crazy Train
Måndag 20 augusti Kl. 19.00 Dragspelskväll med Bälgdraget	Fredag 24 augusti Kl. 19.00 Hedesunda Sångare Blåslaget Kolmilan tänds
Tisdag 21 augusti Kl. 19.00 SWAMM med Anders Revy med lokala förmågor	Lördag 25 augusti Kl. 13.00 Barnens eftermiddag Kl. 18.00 Kolarkväll med trubaduren Gunde Johansson som sjunger Dan Andersson
Onsdag 22 augusti Kl. 19.00 Missionskyrkans kör	Söndag 26 augusti Kolmilan rivs

Kaffeservering måndag - lördag i Stavgården från kl. 13.00.

Buss från kommunalhuset kl. 18.30 varje dag, utom torsdag. Lördag kl. 17.30.

Hembygdsföreningen
Hyresgästföreningen

Folketshusföreningen
Kulturnämnden

Hedesunda-sommar

Så roliga är vägarna
som slingrar genom byarna
inunder sommarskyarna
mot Lurberg, Åhs och Harv.
Och bygdemålsbenämningar
på latserna, ge stämningar
av hundraårs lämningar
i jord som gått i arv

En fågel flyger visslande
bland fänad som idisslande
i klövern gått till ro,
och katten smyger tassande
i lä bak Ollas bro.

Nu skördas det i täpporna
och plockas det i skäpporna,
ur jordens svarta mull.
På fågorn spritas bönorna
och tuppen gal för hönorna,
och för en nykläckt kull.

Snart kommer frosten smygande
och tranan sträcker flygande
från tjärnar, myr och mygg.
Tomt gapar sommarstugorna,
i fönstren ligger flugorna
i Östveda - på rygg.

Pegasus

HEMLIG RESA

Hembygdsföreningen anordnar torsdagen den 6 september en hemlig resa.

Avfärd kl. 08.00 från brandstationen i Brunn.

I priset kr 210:- ingår förutom själva resan kaffe, förmiddag och eftermiddag samt lunch.

Anmälan till Birgit Kvist, tel. 0291-10421.

Olle Hedblom, Wahlmans Buss, har utlovat en fin resa!